

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ షోడశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షోడశః సర్గః ॥

శ్రీరామసద్మని ప్రవిష్టేన సుమంత్రేణ శ్రీరామం ప్రతి మహారాజసందేశస్య
శ్రావణం సీతయానుమతేన శ్రీరామేణ సలక్ష్మణేన రథమారుహ్య
గీతవాద్యసహకారేణ పథి పౌరాణాం స్త్రీపురుషాణాం వివిధా వార్తా
ఆకర్ణయతా ప్రస్థానం

స తదంతఃపురద్వారం సమతీత్య జనాకులం ।
ప్రవివిక్తాం తతః కక్ష్యామాససాద పురాణవిత్ ॥ 2.16.1 ॥

ప్రాసకార్ముకబిభృద్భిర్భ్యువభిర్మృష్టకుండలైః ।
అప్రమాదిభిరేకార్చైః స్వానురక్తైరధిష్ఠితాం ॥ 2.16.2 ॥

తత్ర కాషాయణో వృద్ధాన్ వేత్రపాణీన్ స్వలంకృతాన్ ।
దదర్శ విష్ఠితాన్ ద్వారి స్త్యధ్యక్షాన్ సుసమాహితాన్ ॥ 2.16.3 ॥

తే సమీక్ష్య సమాయాంతం రామప్రియచికిర్షవః ।
సహసోత్పతితాః సర్వే హ్యసనేభ్యః ససంభ్రమాః ॥ 2.16.4 ॥

తానువాచ వినీతాత్మా సూతపుత్రః ప్రదక్షిణః ।
క్షిప్రమాఖ్యాత రామాయ సుమంత్రో ద్వారి తిష్ఠతి ॥ 2.16.5 ॥

తే రామముపసంగమ్య భర్తుః ప్రియచికిర్షవః ।
సహభార్యాయ రామాయ క్షిప్రమేవాచచక్షిరే ॥ 2.16.6 ॥

ప్రతివేదితమాజ్ఞాయ సూతమభ్యంతరం పితుః |
తత్రైవానాయయామాస రాఘవః ప్రియకామ్యయా || 2.16.7 ||

తం వైశ్రవణసంకాశముపవిష్టం స్వలంకృతం |
దదర్శ సూతః పర్యంకే సౌవర్ణే సోత్తరచ్ఛదే || 2.16.8 ||

వరాహారుధిరాభేణ శుచినా చ సుగంధినా |
అనులిప్తం పరార్ణ్యేన చందనేన పరంతపం || 2.16.9 ||

స్థితయా పార్శ్వతశ్చాపి వాలవ్యజనహస్తయా |
ఉపేతం సీతయా భూయశ్చిత్రయా శశినం యథా || 2.16.10 ||

తం తపంతమివాదిత్యముపపన్నం స్వతేజసా |
వవందే వరదం వందీ వినయజ్ఞో వినీతవత్ || 2.16.11 ||

ప్రాంజలిః సుముఖం దృష్ట్వా విహారశయనాసనే |
రాజపుత్రమువాచేదం సుమంత్రో రాజసత్యతః || 2.16.12 ||

కౌసల్యా సుప్రజా రామ పితా త్వాం ద్రష్టుమిచ్ఛతి |
మహిష్యాపి హి కైకేయ్యా గమ్యతాం తత్ర మా చిరం || 2.16.13 ||

ఏవముక్తస్తు సంహృష్టో నరసింహో మహాద్యుతిః |
తతః సమ్మానయామాస సీతామిదమువాచ హా || 2.16.14 ||

దేవి దేవశ్చ దేవీ చ సమాగమ్య మదంతరే |
మంత్రయేతే ధ్రువం కించిదభిషేచనసంహితం || 2.16.15 ||

లక్షయిత్వా హ్యాభిప్రాయం ప్రియకామా సుదక్షిణా |
సంచోదయతి రాజానం మదర్థమసితేక్షణా || 2.16.16 ||

సా ప్రహృష్టా మహారాజం హితకామానువర్తినీ |
జననీ చార్థకామా మే కేకయాధిపతేః సుతా || 2.16.17 ||

దిష్ట్యా ఖలు మహారాజో మహిష్యా ప్రియయా సహ |
సుమంత్రం ప్రాహిణోద్ దూతమర్థకామకరం మమ || 2.16.18 ||

యాదృశీ పరిషత్ తత్ర తాదృశో దూత ఆగతః |
ధ్రువమద్వైవ మాం రాజా యౌవరాజ్యేఽభిషేక్ష్వతి || 2.16.19 ||

హంత శీఘ్రమితో గత్వా ద్రక్ష్యామి చ మహీపతిం |
సహ త్వం పరివారేణ సుఖమాస్స్వ రమస్వ చ || 2.16.20 ||

పతిసమ్మానితా సీతా భర్తారమసితేక్షణా |
ఆ ద్వారమనువవ్రాజ మంగలాన్యభిదధ్యుషీ || 2.16.21 ||

రాజ్యం ద్విజాతిభిర్జుష్టం రాజసూయాభిషేచనం |
కర్తుమర్హతి తే రాజా వాసవస్యేవ లోకకృత్ || 2.16.22 ||

దీక్షితం వ్రతసంపన్నం వరాజినధరం శుచిం |
కురంగశృంగపాణిం చ పశ్యంతీ త్వాం భజామ్యహం || 2.16.23 ||

పూర్వాం దిశం వజ్రధరో దక్షిణాం పాతు తే యమః |
వరుణః పశ్చిమామాశాం ధనేశస్తూత్తరాం దిశం || 2.16.24 ||

అథ సీతామనుజ్ఞాప్య కృతకౌతుకమంగలః |
నిశ్చక్రామ సుమంత్రేణ సహ రామో నివేశనాత్ || 2.16.25 ||

పర్వతాదివ నిష్క్రమ్య సింహో గిరిగుహాశయః |
లక్ష్మణం ద్వారి సోఽపశ్యత్ ప్రహ్వాంజలిపుటం స్థితం || 2.16.26 ||

అథ మధ్యమకక్ష్యాయాం సమాగచ్ఛత్ సుహృజ్జనైః |
స సర్వానర్థినో దృష్ట్వా సమేత్య ప్రతినంద్య చ || 2.16.27 ||

తతః పావకసంకాశమారురోహ రథోత్తమం |
వైయాఘ్రం పురుషవ్యాఘ్రై రాజితం రాజనందనః || 2.16.28 ||

మేఘనాదమసంబాధం మణిహేమవిభూషితం |
ముష్ణంతమివ చక్షూంషి ప్రభయా మేరువర్చసం || 2.16.29 ||

కరేణశిశుకల్పైశ్చ యుక్తం పరమవాజిభిః |
హరియుక్తం సహస్రాక్షో రథమింద్ర ఇవాశుగం || 2.16.30 ||

ప్రయయౌ తూర్ణమాస్థాయ రాఘవో జ్వలితః శ్రియా |
స పర్జన్య ఇవాకాశే స్వనవానభినాదయన్ || 2.16.31 ||

నికేతాన్నిర్యయౌ శ్రీమాన్ మహాబ్రాదివ చంద్రమాః |
చిత్రచామరపాణిస్తు లక్ష్మణో రాఘవానుజః || 2.16.32 ||

జుగోప భ్రాతరం భ్రాతా రథమాస్థాయ పృష్ఠతః |
తతో హలహాలాశబ్దస్తుములః సమజాయత || 2.16.33 ||

తస్య నిష్కమమాణస్య జనౌఘస్య సమంతతః |
తతో హయవరా ముఖ్యా నాగాశ్చ గిరిసన్నిభాః || 2.16.34 ||

అనుజగ్ముస్తథా రామం శతశోఽథ సహస్రశః |
అగ్రతశ్చాస్య సన్నద్ధాశ్చందనాగురుభూషితాః || 2.16.35 ||

ఖడ్గచాపధరాః శూరా జగ్మురాశంసవో జనాః |
తతో వాదిత్రశబ్దాశ్చ స్తుతిశబ్దాశ్చ వందినాం || 2.16.36 ||

సింహనాదాశ్చ శూరాణాం తతః శుశ్రువిరే పథి |
హర్మ్యవతాయనస్థాభిర్భూషితాభిః సమంతతః || 2.16.37 ||

కీర్యమాణః సుపుష్పోఽఘైర్యయౌ స్త్రీభిరరిందమః |
రామం సర్వానవద్యాంగ్యో రామపిప్రీషయా తతః || 2.16.38 ||

వచోభిరన్వైర్రర్కస్థాః క్షితిస్థాశ్చ వవందిరే |
నూనం నందతి తే మాతా కౌసల్యా మాతృనందన || 2.16.39 ||

పశ్యంతీ సిద్ధయాత్రం త్వాం పితృం రాజ్యముపస్థితం |
సర్వసీమంతినీభ్యశ్చ సీతాం సీమంతినీం వరాం || 2.16.40 ||

అమన్యంత హి తా నార్యో రామస్య హృదయప్రియాం |
తయా సుచరితం దేవ్యా పురా నూనం మహాత్ తపః || 2.16.41 ||

రోహిణీవ శశాంకేన రామసంయోగమాప యా |
ఇతి ప్రాసాదశృంగేషు ప్రమదాభిర్నరోత్తమః |
శుశ్రావ రాజమార్గస్థః ప్రియా వాచ ఉదాహృతాః || 2.16.42 ||

స రాఘవస్తత్ర తదా ప్రలాపాన్
శుశ్రావ లోకస్య సమాగతస్య |
ఆత్మాధికారా వివిధాశ్చ వాచః
ప్రహృష్టరూపస్య పురే జనస్య || 2.16.43 ||

ఏష శ్రియం గచ్ఛతి రాఘవోఽద్య
రాజప్రసాదాద్ విపులాం గమిష్యన్ |
ఏతే వయం సర్వసమ్బుద్ధకామా
యేషామయం నో భవితా ప్రశాస్తా || 2.16.44 ||

లాభో జనస్యాస్య యదేష సర్వం
ప్రపత్స్యతే రాష్ట్రమిదం చిరాయ |
న హ్యప్రియం కించన జాతు కశ్చిత్
పశ్యేన్న దుఃఖం మనుజాధిపేఽస్మిన్ || 2.16.45 ||

స ఘోషవద్భిశ్చ హయైర్మతంగజైః
పురఃసరైః స్వస్తికసూతమాగధైః |

మహీయమానః ప్రవరైశ్చ వాదకై -
 రభిష్టుతో వైశ్రవణో యథా యయౌ || 2.16.46 ||

కరేణుమాతంగరథాశ్వసంకులం
 మహాజనౌధైః పరిపూర్ణచత్వరం |
 ప్రభూతరత్నం బహుపణ్యసంచయం
 దదర్శ రామో విమలం మహాపథం || 2.16.47 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
 అయోధ్యాకాండే షోడశః సర్గః ||